16−06−13 K (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_01.jpg

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

ΕΡΕΥΝΑ

Μέλη μιας κοινότητας που ολοένα συρρικνώνεται απαντούν στις προκλήσεις των αρνητών του Ολοκαυτώματος και ξεκαθαρίζουν πού τελειώνουν οι αλήθειες και πού αρχίζουν τα ψέματα σχετικά με την εβραϊκή τους ταυτότητα.

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΤΗΣ ΔΙΠΛΑΝΗΣ ΠΟΡΤΑΣ

ΤΗΣ **ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΚΟΥΛΙΔΟΥ**
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: **ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΖΑΒΟΣ**

Γιατί οι Εβραίοι είναι στοχοποιημένοι; Διαφέρουν από εμάς τους υπολοίπους; Κινούν πράγματι τα νήματα του κόσμου και μηχανορραφούν εις βάρος της ανθρωπότητας; Πιστεύουν ότι είναι οι «εκλεκτοί» του Θεού; Είναι ύπουλοι και μυστικοπαθείς; Τους αξίζει να πληρώνουν αενάως για τη Σταύρωση του Χριστού; Είναι αυτοί που φταίνε για το παλαιστινιακό πρόβλημα; Και οι Ελληνοεβραίοι; Είναι «Ελληνες» ή «Εβραίοι»; Είναι πλούσιοι; Πληρώνουν τους φόρους τους; Είναι θρησκευτικά φανατικοί; Τι πιστεύουν για την άνοδο της Χρυσής Αυγής και τον αντισημιτισμό στην Ελλάδα; Ποιες είναι οι απόψεις τους για το παλαιστινιακό πρόβλημα;

Πολλά τα ερωτήματα και μεγάλη η άγνοια για μια «ταυτότητα» που, μετά την προσέγγιση Ελλάδας - Ισραήλ, αρκετοί θα ήθελαν να διερευνήσουν περισσότερο και που είναι κυριολεκτικά η ταυτότητα των ανθρώπων της διπλανής μας πόρτας.

Αλταλάι, Χαλέγουα, Ερρέρα, Νεγρίν, Ατούν... εξωτικά επώνυμα, που όλοι αναρωτιόμαστε από πού τα κληρονόμησαν κάποιοι γνωστοί μας. Πρόκειται για Ελληνες Εβραίους των οποίων η ιστορία στην Ελλάδα χάνεται στα βάθη των αιώνων. Ενας μεγάλος κλάδος τους, οι σεφαραδίτες, μετανάστευσαν τον 15ο αιώνα, όταν εκδιώχθηκαν από την Ισπανία. Ενας άλλος, μικρότερος αριθμητικά αλλά αρχαιότερος κλάδος, οι ρωμανιώτες, βρήκαν καταφύγιο στην Ελλάδα πριν από 2.000 χρόνια, μετά την καταστροφή του ναού του Σολομώντα από τους Ρωμαίους.

Ρωμανιώτες και σεφαραδίτες. Μια διαφορά ανάμεσα στους Ελληνες Εβραίους. Δεν είναι η μοναδική. Υπάρχουν συμπατριώτες μας Εβραίοι που είναι θρησκευόμενοι και πηγαίνουν κάθε εβδομάδα στη συναγωγή και άλλοι που είναι άθεοι. Κάποιοι τρώνε κοσέρ φαγητό και άλλοι χοιρινά σουβλάκια - αν και η κατανάλωση χοιρινού απαγορεύεται από την εβραϊκή θρησκεία. Υπάρχουν ευκατάστατοι Ελληνοεβραίοι, αλλά και κάποιοι που στηρίζονται στη φιλανθρωπία για να πληρώσουν το ρεύμα και τα φάρμακά τους.

Υπάρχει όμως μια ταυτότητα που η συντριπτική πλειονότητα των Ελληνοεβραίων αποδέχεται χωρίς υπεκφυγές. Αυτή είναι η ταυτότητα του Ελληνα. Στο ερώτημα «πού ανήκετε;» απαντούν «είμαστε πρώτα Ελληνες».

Ας δώσουμε λοιπόν το λόγο στους Εβραίους συμπατριώτες μας, για να τους γνωρίσουμε καλύτερα.

16−06−13 K (H KATHIMERINH)_Page_33.jpg

Ο επί 40 χρόνια ραββίνος της Αθήνας, Ισαάκ Μιζάν, στη συναγωγή Μπεθ Σαλόμ.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 Κ (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_34.jpg

Μόνις Χαλέγουα *Διευθυντής «Ρέστειου» Γηροκομείου*

«Ο πατέρας μου μιλούσε για το Αουσβιτς χωρίς να χύνει ένα δάκρυ»

Στο εβραϊκό γηροκομείο στο Κορωπί, οι φριχτές μνήμες των ελάχιστων πλέον επιζώντων του Ολοκαυτώματος διατηρούνται ζωντανές μέσα από τις αφηγήσεις των παιδιών τους.

«Οσοι θέλουν να διαμαρτυρηθούν να ψηφίσουν τους Οικολόγους, όχι τον Μιχαλολιάκο, που ρωτάει αν είδε κανείς φούρνους στο Αουσβιτς. Η μητέρα και ο αδελφός του πατέρα μου ρίχτηκαν σε αυτούς τους φούρνους!»

Στο εβραϊκό γηροκομείο **«Ρέστειο»** στο Κορωπί φιλοξενούνται μερικοί από τους, ελάχιστους πλέον, επιζώντες του Ολοκαυτώματος. Στα χέρια τους υπάρχουν ανεξίτηλα τα σημάδια από τη φρίκη των στρατοπέδων συγκέντρωσης και η προσδοκία μας να ακούσουμε τη βιωματική τους μαρτυρία για το Ολοκαύτωμα ήταν μεγάλη. Ομως, το προχωρημένο της ηλικίας και η κακή κατάσταση της υγείας τους δεν επέτρεψαν μια συζήτηση μαζί τους. Ο διευθυντής του ιδρύματος κ. Μόνις Χαλέγουα, έχοντας ο ίδιος πατέρα θύμα του Ολοκαυτώματος, κάλυψε ένα μέρος του κενού, ξεδιπλώνοντας τις εικόνες της δικής του οικογενειακής μνήμης.

Ο πατέρας του Ερρίκος Χαλέγουα μεταφέρθηκε στο Αουσβιτς σε ηλικία 17 ετών. Μοναδικός επιζών από την οικογένειά του, επέστρεψε με τη λήξη του πολέμου στη Θεσσαλονίκη, πιστεύοντας ότι θα ξαναβρεί την περιουσία του, η οποία όμως, όπως των περισσότερων Εβραίων, είχε καταπατηθεί. Ξεκίνησε τη ζωή του κυριολεκτικά από το μηδέν, έχοντας μόνο τα ρούχα που φορούσε. «Από αυτούς που διασώθηκαν, λίγοι επέστρεψαν στην Ελλάδα, γιατί είχαν πληροφορηθεί ότι οι περιουσίες τους χάθηκαν», μας λέει ο γιος του. «Οι περισσότεροι έφυγαν από το Αουσβιτς κατευθείαν για το Ισραήλ, όπου εγκαταστάθηκαν μόνιμα».

Τι έλεγε ο πατέρας σας για το Αουσβιτς; Μπορεί να διαχειριστεί κανείς ψυχολογικά αυτήν τη βιωμένη φρίκη;

Νομίζω ότι μπορεί. Ο πατέρας μου μιλούσε για απίστευτα φρικιαστικά πράγματα, χωρίς να χύνει ούτε ένα δάκρυ. Πήγε στο Αουσβιτς εκδρομή μετά από χρόνια και αντικατέστησε τον ξεναγό, για να καταθέσει στους συνταξιδιώτες του τη δική του προσωπική μαρτυρία.

Είχε μίσος για τους Γερμανούς;

Χαιρόταν σαν μικρό παιδί όταν έπιαναν κάποιον ναζί και είμαι σίγουρος ότι θα έπνιγε με τα ίδια του τα χέρια όποιον συνεργάστηκε σε αυτό το απίστευτο έγκλημα. Ομως, δεν μισούσε τους Γερμανούς και, φυσικά, δεν καταλόγιζε ευθύνες στα παιδιά τους.

Πώς αισθάνεται με την άνοδο της Χρυσής Αυγής ένας άνθρωπος που είναι μεγαλωμένος με τις μνήμες ενός πατέρα που έζησε τη φρίκη των κρεματορίων;

Θυμό. Θυμό, κυρίως για την άγνοια. Δεν μπορεί να χαιρετάει ένας ποδοσφαιριστής ναζιστικά και μετά να λέει ότι δεν γνώριζε τι σημαίνει αυτό. Είναι ντροπή να μη γνωρίζουν την ιστορία της Ελλάδας, μιας χώρας που υπέφερε τόσο πολύ από το ναζισμό.

Κάποιοι λένε ότι ψηφίζουν Χρυσή Αυγή για διαμαρτυρία.

Αν θέλουν να διαμαρτυρηθούν, να ψηφίσουν τους Οικολόγους, όχι τον Μιχαλολιάκο, που ρωτάει αν είδε κανείς φούρνους στο Αουσβιτς. Η μητέρα και ο αδελφός του πατέρα μου ρίχτηκαν σε αυτούς τους φούρνους!

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

Η κυρία Αννα Κοέν, επιζήσασα από γερμανικό στρατόπεδο συγκέντρωσης, μας δείχνει τον αριθμό που οι ναζί έγραψαν στο μπράτσο της.

«Θα δεχόμασταν και μουσουλμάνους»

Το «Ρέστειο», όπως μας λέει ο κ. Χαλέγουα, είναι εβραϊκό ίδρυμα, διατηρεί συναγωγή και η διατροφή είναι κοσέρ. Ομως, καθώς η εβραϊκή κοινότητα είναι πολύ μικρή για να το συντηρήσει, φιλοξενεί και χριστιανούς.

Ο ίδιος δεν αισθάνεται ότι το διαθρησκευτικό περιβάλλον του γηροκομείου αποτελεί κάτι αξιοσημείωτο, άλλωστε ο ίδιος, όπως μας λέει, φοίτησε σε χριστιανικό σχολείο. «Είμαστε ανεξίθρησκοι», δηλώνει και, όταν τον ρωτάμε εάν αυτό σημαίνει πως θα δεχόταν και μουσουλμάνους, η απάντηση είναι καταφατική. «Ενας μουσουλμάνος που ζητάει να φιλοξενηθεί σε ένα εβραϊκό ίδρυμα, εξ ορισμού, δεν είναι φανατικός», εξηγεί.

Ο χώρος, η οργάνωση και το πρόγραμμα του γηροκομείου είναι υποδειγματικά και, όπως μας λέει ο κ. Χαλέγουα, καταβάλλεται η μεγαλύτερη δυνατή προσπάθεια να διατηρηθεί το υψηλό επίπεδο των υπηρεσιών, παρά την κρίση.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

Νεχάμα Χέντελ *Η γυναίκα του ραββίνου*

«Δεν θεωρούμε ότι είμαστε καλύτεροι και πιο σπουδαίοι»

Μια διαφωτιστική συζήτηση για τη θρησκευτική ταυτότητα, το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» και την παρεξήγηση περί «εκλεκτού» λαού.

Η Νεχάμα και ο ραββίνος Μέντελ Χέντελ αποτελούν ιδιαίτερη περίπτωση. Δεν είναι Ελληνοεβραίοι - αν και ζώντας 12 χρόνια στην Ελλάδα, η Νεχάμα κοντεύει να γίνει! Γεννημένη στη Γαλλία, μιλάει τέλεια Ελληνικά, έχει ενσωματωθεί πλήρως στην κοινωνική ζωή της Αθήνας. Ο Μέντελ είναι πιο αποστασιοποιημένος, στα ραββινικά του καθήκοντα.

Η οικογένεια Χέντελ ήρθε στην Ελλάδα το 2001, εκπροσωπώντας μια διεθνή εβραϊκή οργάνωση, τη Χαμπάντ. Ρωτώντας Ελληνες Εβραίους για τη Χαμπάντ, άκουσα πολλές απόψεις. Οι περισσότεροι τη θεωρούν υπερ-ορθόδοξη και ακραία. Μάλιστα, κάποιοι θεωρούν ότι η παρουσία της οργάνωσης στην Ελλάδα έχει στόχο να επαναφέρει στην «ορθή γραμμή» τους χαλαρούς θρησκευτικά Ελληνοεβραίους. Οταν όμως φτάνει η συζήτηση στη Νεχάμα και στον ραββίνο Μέντελ, η απάντηση είναι: «Α! Αυτοί είναι πολύ καλά παιδιά!». Η Νεχάμα, όταν τη ρωτάω για τους λόγους παρουσίας της Χαμπάντ στην Ελλάδα, απαντά ότι είναι μια οργάνωση που έχει σκοπό να ενισχύσει τα έθιμα και την εβραϊκή ζωή μέσα από εκδηλώσεις και σεμινάρια που απευθύνονται αποκλειστικά σε Εβραίους. «Αλλωστε, ο προσηλυτισμός απαγορεύεται αυστηρά από την εβραϊκή θρησκεία», λέει.

Επισκεφτήκαμε την οικογένεια στο κοσέρ εβραϊκό εστιατόριό τους στου Ψυρρή. Ο ραββίνος Μέντελ ήταν απασχολημένος. Η Νεχάμα τον αναπλήρωσε επάξια - των θρησκευτικών ζητημάτων περιλαμβανομένων. Αλλωστε, σύμφωνα με τα «κουτσομπολιά», γνωρίζει το Ταλμούδ απέξω κι ανακατωτά!

Είναι πράγματι οι Ελληνες Εβραίοι πιο χαλαροί στα θρησκευτικά ζητήματα;

Ναι, αλλά αυτό δεν τους κάνει λιγότερο Εβραίους. Ο εβραϊσμός είναι ταυτότητα. Δεν μας συνδέει μόνο η θρησκεία. Μας συνδέει η κοινή ιστορία, η κοινή μας κουλτούρα. Θα ακούσεις πολλούς Εβραίους να δηλώνουν άθεοι, δεν παύουν όμως να είναι Εβραίοι.

Ποιο είναι το κυρίαρχο στοιχείο αυτής της ταυτότητας;

Δεν είναι το ίδιο για όλους. Και δεν αρκεί να αποδεχτείς ό,τι σου μεταφέρουν οι γονείς σου. Πρέπει να το ψάξεις ο ίδιος και να διδαχτείς από αυτό. Για παράδειγμα, η εβραϊκότητα, ως ιστορική διασπορά, πρέπει να σου διδάξει την ανθρωπιά και την ανεκτικότητα. Πιστεύω ότι η γνώση της ταυτότητάς τους ανοίγει το μυαλό των ανθρώπων για να κατανοήσουν και τις ταυτότητες των άλλων και να γίνουν πιο ανεκτικοί.

Ανεκτικότητα και προς τους μουσουλμάνους;

Δεν θα έλεγα ότι η θρησκεία των μουσουλμάνων είναι το πρόβλημα και ότι παράγει φανατισμό. Τα προβλήματα είναι πολιτικά και πρέπει να βρεθεί μια λύση. Αλλωστε, πριν μιλήσει κανείς για τους μουσουλμάνους, πρέπει να σκεφτεί για ποιο κομμάτι μιλάει. Οι μουσουλμάνοι στη Μαλαισία π.χ. δεν έχουν την ίδια κουλτούρα με τους Αραβες.

Πώς μπορεί να είναι ανεκτικός με τους άλλους κάποιος που διδάσκεται ότι είναι ο «εκλεκτός» του Θεού;

Αυτή είναι μια μεγάλη παρεξήγηση. Δεν θεωρούμε ότι είμαστε καλύτεροι και πιο σπουδαίοι. Κατά τον τρόπο που το αντιλαμβανόμαστε εμείς, έχουμε μια αποστολή να διεκπεραιώσουμε: να δώ-

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 K (H KATHIMERINH)_Page_37.jpg

Η Νεχάμα και ο Μέντελ Χέντελ με τον γιο τους, Λέβι.

«Ο Ελληνας μπορεί να αναφέρει κάτι εναντίον των Εβραίων γενικά, αλλά μετά θα σου πει: "Εσύ όμως είσαι καλός Εβραίος"».

σουμε το καλό παράδειγμα. Δεν έχουμε πιο πολλά δικαιώματα από τους άλλους, αλλά πιο πολλές υποχρεώσεις. Γι' αυτό έχουμε και περισσότερες εντολές. Οι Εβραίοι πιστεύουν ότι όλοι οι καλοί άνθρωποι έχουν μια θέση στον Παράδεισο.

Το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» δεν υποδηλώνει εκδικητικότητα;

Το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» δεν έχει κυριολεκτική σημασία. Σημαίνει ότι, αν κάποιος βγάλει το μάτι του άλλου, δηλαδή αν του προκαλέσει απώλεια, θα πρέπει να τον αποζημιώσει. Γιατί υπάρχει και το ενδεχόμενο να σου «βγάλει το μάτι» ο άλλος και να μην πληρώσει. Για μένα αυτός ο κανόνας, με την ορθή του ερμηνεία, είναι πολύ προοδευτικός.

Εσύ έχεις παραστάσεις και από άλλες χώρες. Υπάρχει αντισημιτισμός στην Ελλάδα;

Στα 12 χρόνια που ζούμε εδώ, δεν έχουμε νιώσει αντισημιτισμό σε προσωπικό επίπεδο. Η καλή φύση των Ελλήνων δεν αφήνει να εκδηλωθεί το πρόβλημα προσωπικά. Ο Ελληνας μπορεί να αναφέρει κάτι εναντίον των Εβραίων γενικά, αλλά μετά θα σου πει: «Εσύ όμως είσαι καλός Εβραίος».

Αντισημιτισμός όμως υπάρχει. Στην Ελλάδα υπάρχει μια τάση να προσπαθούν οι άνθρωποι να εξηγήσουν τα προβλήματα με συνωμοσίες και η εβραϊκή θεωρία της συνωμοσίας είναι πολύ δημοφιλής. Τώρα μάλιστα που τα προβλήματα είναι περισσότερα και οι άνθρωποι αισθάνονται περισσότερο την ανάγκη να κατηγορήσουν κάποιους, ακούγονται απίστευτα πράγματα! Για παράδειγμα, ότι τη λέξη «ευρώ» την επέβαλαν οι Εβραίοι! Οταν αυτές οι θεωρίες συνωμοσίας διατυπώνονται και από μορφωμένους ανθρώπους, τότε αισθάνεσαι μεγάλη ανησυχία.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 Κ (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_38.jpg

Η νέα γενιά

«Μερικές φορές κρύβουμε την καταγωγή μας»

Συμμαθητές από το Δημοτικό στο εβραϊκό σχολείο, φοιτητές και εργαζόμενοι πλέον, βιώνουν τα προβλήματα κάθε νέου στην Ελλάδα της κρίσης, μαζί και έναν υφέρποντα αντισημιτισμό, που γίνεται όλο και πιο αντιληπτός.

Αν και οι μεγαλύτεροι σε ηλικία δείχνουν ψύχραιμοι, οι νεαροί Ελληνοεβραίοι είναι ανήσυχοι με την άνοδο της Χρυσής Αυγής. Πιστεύουν ότι είναι ζήτημα χρόνου να εκδηλωθούν και αντισημιτικές ενέργειες στην Ελλάδα και «φυλάγονται». Για παράδειγμα, αποκρύπτουν την εβραϊκή τους καταγωγή όταν κάποιος άγνωστος τους ρωτά από πού προέρχεται το επώνυμό τους, που συνήθως μοιάζει ξένο.

«Εγώ απαντώ ότι κατάγομαι από την Ισπανία», μας λέει ο Ακης Ατούν. «Δεν είναι ψέματα, γιατί η καταγωγή μου είναι σεφαραδίτικη, αλλά στην πραγματικότητα πρόκειται για υπεκφυγή».

«Οταν υποψιάζεσαι ότι ο άλλος είναι προκατειλημμένος, το κρύβεις», προσθέτει η Μπέτυ Χαλέγουα. Η ίδια, όταν τη ρωτούν, απαντάει ότι έχει γαλλική υπηκοότητα. Κάτι που επίσης δεν είναι ψέμα, αφού η μητέρα της είναι Γαλλίδα.

Οι τέσσερις νέοι που συναντήσαμε είναι 23-25 ετών και φίλοι μεταξύ τους. Γνωρίζονται από το Δημοτικό - φοίτησαν την ίδια περίοδο στο εβραϊκό σχολείο. Σήμερα, η Μπέτυ Χαλέγουα κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στο Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Βιέννης, η αδελφή της Νταϊάνα ορκίστηκε πριν από λίγες ημέρες για το πτυχίο της από τη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών, η Πατρίτσια Αλταλάι τελειώνει τη Νοσηλευτική και ο Ακης Ατουν ολοκληρώνει τις σπουδές του σε Logistics και παράλληλα εργάζεται. Μετά το Δημοτικό, πήγαν σε δημόσια ή ιδιωτικά γυμνάσια-λύκεια και έχουν πολλούς χριστιανούς φίλους.

Τα παιδιά διαπιστώνουν σημαντική άνοδο του αντισημιτισμού στην Ελλάδα, την οποία αποδίδουν κυρίως στην άγνοια. «Ο ρατσισμός και κατ' επέκταση ο αντισημιτισμός είναι προϊόν της άγνοιας», λέει η Μπέτυ και η Πατρίτσια συμπληρώνει ότι αισθάνεται αλληλεγγύη προς τους μετανάστες, καθώς και ότι τα φαινόμενα βίας εναντίον τους από τη Χρυσή Αυγή αισθάνεται ότι αφορούν και την ίδια.

Οι τέσσερις νέοι, αν και δεν έχουν υποστεί προσωπικές επιθέσεις, βρίσκονται συχνά αντιμέτωποι με αντισημιτικές εκδηλώσεις. Ο Ακης για παράδειγμα, που έχει τελειώσει ιδιωτικό σχολείο των βορείων προαστίων, αναφέρει ότι καθηγήτριά του αρνήθηκε μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας το Ολοκαύτωμα, λέγοντας στα παιδιά ότι πρόκειται για υπερβολές. Ο ίδιος το Πάσχα παρακολούθησε την Ανάσταση με χριστιανούς φίλους του στην Πάτρα και -όπως λέει- άκουσε τον ιερέα στο αναστάσιμο κήρυγμα να προτρέπει τους πιστούς να μη συναναστρέφονται τους Εβραίους, γιατί είναι επικίνδυνοι και επιδιώκουν να τους αποσπάσουν από την Εκκλησία.

Εκτός από τον αντισημιτισμό, δύο είναι τα κορυφαία προβλήματα για τους νεαρούς Εβραίους στην Ελλάδα. Η επαγγελματική αποκατάσταση -πρόβλημα κοινό με τους υπόλοιπους συνομηλίκους τους- και η αγωνία να επιβιώσουν οι παραδόσεις τους και η κοινότητά τους, που φθίνει. Οπως παρατηρούν, λόγω του μικρού μεγέθους της ελληνικής-εβραϊκής κοινότητας, οι μεικτοί γάμοι έχουν αυξηθεί, με αποτέλεσμα η εβραϊκή παράδοση και η καταγωγή σιγά-σιγά να ξεχνιούνται. Για την Μπέτυ είναι σημαντικό να παντρευτεί Εβραίο. Ομως, είναι δύσκολο. «Ολοι γνωριζόμαστε από παιδιά. Δεν μπορείς να δεις τον παιδικό σου φίλο σαν υποψήφιο σύζυγο». Η Πατρίτσια είναι ανοιχτή στο ενδεχόμενο να παντρευτεί χριστιανό, αλλά θα ήθελε να μεγαλώσουν τα παιδιά της με τις εβραϊκές παραδόσεις. «Το ιδανικό θα ήταν να παντρευτώ Εβραίο, αλλά δεν το κυνηγάω», λέει. Η Νταϊάνα συμφωνεί, αν και παραδέχεται ότι είναι δύσκολο να μεγαλώσεις τα παιδιά σου ως Εβραίους σε ένα χριστιανικό περιβάλλον. Πιστεύει ότι, ακόμη και αν συμφωνεί ο σύζυγος, θα διαφωνεί η γιαγιά. Ο Ακης, τέλος, επισημαίνει τις δυσκολίες της μετάβασης ενός χριστιανού στον εβραϊσμό προκειμένου να διευκολυνθεί ο γάμος του με μια/έναν Εβραίο. «Είναι πολύ δύσκολο να γίνει κάποιος Εβραίος. Πρέπει να κάνεις δύο χρόνια μαθήματα και στο τέλος μπορεί να σε απορρίψουν», λέει, προσθέτοντας ότι έτσι κι αλλιώς ελάχιστες χριστιανές θα επιδιώκαν τη μεταστροφή από το φόβο μή-

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 K (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_39.jpg

Από αριστερά: **Ακης Ατούν, Μπέτυ και Νταϊάνα Χαλέγουα και η Πατρίτσια Αλνταλάι.**

Ισως η καλύτερη εικόνα για το πρόβλημα της επιβίωσης της ελληνικής εβραϊκής κοινότητας είναι το αυτοσαρκαστικό σχόλιο των τριών κοριτσιών: «Το εβραϊκό σχολείο έχει γεμίσει με Γιάννηδες και Γιώργηδες, λόγω των μεικτών γάμων», λένε γελώντας.

πως στοχοποιηθούν. «Ως Εβραίος αναλαμβάνεις και το φορτίο του αντισημιτισμού», καταλήγει.

Ισως η καλύτερη εικόνα για το πρόβλημα της επιβίωσης της ελληνικής εβραϊκής κοινότητας είναι το αυτοσαρκαστικό σχόλιο των τριών κοριτσιών: «Το εβραϊκό σχολείο έχει γεμίσει με Γιάννηδες και Γιώργηδες, λόγω των μεικτών γάμων», λένε γελώντας.

Το πρόβλημα της ανεργίας είναι επίσης δυσεπίλυτο. Οι νεαροί Ελληνες Εβραίοι δεν γνωρίζουν καλά την εβραϊκή γλώσσα, και αυτό αποτελεί πρόβλημα για την αναζήτηση δουλειάς στο Ισραήλ. Οι χαμηλοί αριθμοί μετανάστευσης μάλλον το επιβεβαιώνουν. Ετσι και οι νέοι Ελληνοεβραίοι μαστίζονται από την ανεργία, όπως οι υπόλοιποι συνομήλικοι συμπατριώτες τους.

Υπάρχουν βέβαια και κάποιοι που καταφέρνουν να μεταναστεύσουν στο Ισραήλ, όπως η Φίνα Αμαρίλιο και η Υβόν Καπόν. Αν και η «αλιγιά»* τους είναι πρόσφατη, κατάφεραν να βρουν δουλειά σύντομα και δηλώνουν πολύ ευχαριστημένες.

Για την 22χρονη Φίνα Αμαρίλιο η απόφαση ήταν πιο εύκολη γιατί η μητέρα της είναι Ισραηλινή. Γνώριζε ήδη καλά τα Εβραϊκά και υπήρχε πάντα ενθάρρυνση από την οικογένειά της να μεταναστεύσει στο Ισραήλ αν τα πράγματα δεν πήγαιναν καλά στην Ελλάδα. Μετακόμισε εκεί από το εξωτερικό όπου σπούδασε και αφού ήταν σίγουρη ότι δεν θα βρει δουλειά στην Ελλάδα. Αν και εγκατεστημένη στο Ισραήλ μόλις πέντε μήνες, εργάζεται ήδη σε μια high tech start-up εταιρεία που ασχολείται με social advertising.

Οταν τη ρωτάμε για τις διαφορές σε σύγκριση με την Ελλάδα, απαντά ότι η μεγαλύτερη είναι οι ευκαιρίες που έχουν οι νέοι για δουλειά και η ανεξαρτησία τους. «Στο Ισραήλ τα πράγματα κινούνται πολύ γρήγορα και μέσα σε δύο εβδομάδες μπορεί κάποιος να προσληφθεί. Επίσης, ίσως λόγω της εμπειρίας που έχουν από τον στρατό, οι νέοι ξεκινούν να δουλεύουν και να ζουν μόνοι σε μικρή ηλικία, ενώ στην Ελλάδα αυτό συμβαίνει συνήθως μετά τα 26 ή ακόμη και μετά το γάμο», μας λέει η Φίνα.

Η Υβόν είναι σχεδόν 26 ετών και, πριν μεταναστεύσει στο Ισραήλ, εργαζόταν στο Εβραϊκό Σχολείο. Τώρα ασχολείται με τη διοργάνωση εκπαιδευτικών εκδρομών. Η ίδια μιλούσε ήδη καλά Εβραϊκά, αλλά, όπως λέει, η γλώσσα δεν αποτελεί πρόβλημα για τη μετεγκατάσταση, γιατί «μαθαίνεται γρήγορα». Επίσης, στην περίπτωση μετανάστευσης, πληρώνει τα μαθήματα το κράτος. Βρήκε δουλειά μέσα σε πέντε εβδομάδες και είναι πολύ ευχαριστημένη. Ούτε αυτή είχε προβλήματα προσαρμογής. «Η ζωή δεν είναι και τόσο διαφορετική. Η κουλτούρα μας μοιάζει και οι Ισραηλινοί αγαπούν πολύ την Ελλάδα. Τα νησιά, τη μουσική, το φαγητό. Εχω γνωρίσει αρκετό κόσμο εδώ, έχω όμως βρει μόνο τέσσερις Ισραηλινούς που δεν έχουν έρθει ποτέ σε κανένα μέρος της Ελλάδας!» μας λέει.

«Είναι τόσο ευχάριστο να συστήνεσαι ως Ελληνας στο Ισραήλ!» είναι η φράση με την οποία μας αποχαιρετά.

* «Αλιγιά» είναι η μετανάστευση Εβραίων της διασποράς στο Ισραήλ για μόνιμη εγκατάσταση.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 K (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_40.jpg

Η συναγωγή της οδού Μελιδώνη στο Θησείο.

Ηλίας Πέσσαχ *Γιατρός*

Ο νηφάλιος λόγος ενός νέου επιστήμονα για τις σημερινές προκλήσεις της ελληνοεβραϊκής κοινότητας και τους συνήθεις «μύθους» που την περιβάλλουν.

«Σιγά-σιγά η κοινότητά μας θα σβήσει»

Ο Ηλίας είναι 33 ετών, γιατρός αιματολόγος. Φέτος τελειώνει την ειδικότητα στο Λαϊκό Νοσοκομείο και παράλληλα ολοκληρώνει τη διδακτορική του διατριβή. Είναι νιόπαντρος με την Εστέρ, που εργάζεται ως λογίστρια. Κατάγεται από τη διακεκριμένη οικογένεια του ραββίνου Πέσσαχ, ο οποίος, εξαπατώντας τους ναζί, διέσωσε από το Ολοκαύτωμα σχεδόν ολόκληρη την εβραϊκή κοινότητα του Βόλου, φυγαδεύοντάς τους στα βουνά. Η ερώτηση είναι αυτονόητη:

Ως απόγονος αυτού του ανθρώπου, πώς αισθάνεσαι με την άνοδο της Χρυσής Αυγής;

Πολύ προβληματισμένος. Και με την άνοδο της Χρυσής Αυγής, αλλά και με την άγνοια των ανθρώπων που τους στηρίζουν. Αν και δεν ασχολούνται με τους Εβραίους προς το παρόν, με βάση την ιδεολογία τους αποτελούμε στόχο. Δεν μας θεωρούν «καθαρούς» Ελληνες, συνεπώς δεν αποκλείω να έρθει και η δική μας σειρά.

Ως γιατρός αιματολόγος, έχεις επιστημονική άποψη για τα περί «καθαρού» φυλετικά αίματος;

Μετά από 10 γενιές, ο πρώτος στη σειρά με τον 10ο απόγονο έχουν ελάχιστη σχέση. Η Χρυσή Αυγή όμως έχει κάνει σημαία της αυτή την ιδεοληψία και μας θεωρούν ξένους. Γι' αυτούς δεν είμαστε Ελληνες, είμαστε Εβραίοι.

Εσύ τι αισθάνεσαι ότι είσαι περισσότερο; Ελληνας ή Εβραίος;

Αισθάνομαι όπως οι περισσότεροι νέοι της γενιάς μου. Είμαστε πρώτα Ελληνες και μετά Εβραίοι. Ούτε Εβραϊκά δεν μιλάμε! Είμαστε Εβραίοι ιστορικά. Ακόμη και στο Ισραήλ, όταν αναφέρονται σ' εμάς, μας αποκαλούν «οι Ελληνες».

Υπάρχει μια ιδιαίτερη ελληνική-εβραϊκή ταυτότητα;

Ναι. Μετά το Ολοκαύτωμα που αφάνισε τις ελληνικές εβραϊκές κοινότητες, όσοι διασώθηκαν δεν ήθελαν να έχουν καμία σχέση με τη θρησκεία. Πολλοί μάλιστα κατηγορούσαν τον Θεό για τη μεγάλη καταστροφή που τους βρήκε. Ετσι, δεν μετέφεραν τη θρησκευτικότητα στους απογόνους τους και αυτό σιγά-σιγά χάθηκε. Δημιουργήθηκε ένα χάσμα θρησκευτικό, ενώ παράλληλα ενισχύθηκε η ελληνική εθνική μας ταυτότητα. Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι. Για περισσότερα από 30 χρόνια δεν υπήρχε εβραϊκό σχολείο στην Ελλάδα. Το 1979 πρωτολειτούργησε το εβραϊκό σχολείο της Θεσσαλονίκης. Επίσης, συνειδητά, ακόμη και σήμερα δεν λειτουργούν γυμνάσιο και λύκειο. Ετσι, δεν μάθαμε Εβραϊκά. Τα τρία εβραϊκά δημοτικά σχολεία λειτουργούν όπως τα δημόσια σχολεία και τα διδάσκουν ως ξένη γλώσσα. Στόχος του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου ήταν να έχουμε ελληνική συνείδηση. Να ενσωματωθούμε.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

Σε τι συνίσταται για σένα η εβραϊκότητα;

Για μας τους Ελληνες είναι κυρίως ιστορική ταυτότητα. Ξέρω από πού προέρχομαι και το τιμώ. Είμαστε πρώτα Ελληνες και μετά Εβραίοι. Είμαστε όμως περήφανοι Ελληνες και περήφανοι Εβραίοι.

Τηρείς την απαγόρευση της κατανάλωσης χοιρινού;

Αστειεύεσαι; Το χοιρινό κρέας είναι το αγαπημένο μου. Αυτά είχαν νόημα σε εποχές που ήταν δύσκολο να συντηρηθούν τα τρόφιμα, σε περιοχές όπως η Μέση Ανατολή.

Ποιο είναι το μέλλον της ελληνικής εβραϊκής κοινότητας;

Οπως δείχνουν τα πράγματα, σιγά-σιγά θα σβήσει. Υπάρχει υπογεννητικότητα και σε εμάς, όπως στο σύνολο των Ελλήνων. Επίσης, γίνονται πολλοί μεικτοί γάμοι Εβραίων και Χριστιανών, ενώ υπάρχει και μεγάλη μετανάστευση των νέων κυρίως, λόγω της οικονομικής κρίσης.

Πού μεταναστεύουν; Στο Ισραήλ;

Παντού. Μη νομίζεις ότι στο Ισραήλ σε δέχονται εύκολα. Ολοι πιστεύουν ότι, αν είσαι Εβραίος, βρίσκεις αμέσως δουλειά, αλλά η πραγματικότητα διαφέρει. Εγώ, για παράδειγμα, τώρα που τελειώνω την ειδικότητα και το διδακτορικό μου, διερεύνησα τη δυνατότητα να κάνω αλιγιά και να δουλέψω εκεί, γιατί στην Ελλάδα ο μισθός μου στο νοσοκομείο είναι για κλάματα. Ξέρεις τι μου απάντησαν; Οτι το Ισραήλ δεν αναγνωρίζει τα πτυχία των χωρών της Ευρωπαϊκής Ενωσης και ότι πρέπει να ξανακάνω εκεί από την αρχή την Ιατρική Σχολή και την ειδικότητα!

Εχεις αντιμετωπίσει εκδηλώσεις αντισημιτισμού;

Ναι, όλοι έχουμε τέτοιες εμπειρίες. Για παράδειγμα, πρόσφατα στο νοσοκομείο, όταν ζήτησα από μια συνάδελφο να μη λέει συνέχεια «και για το φόβο των Ιουδαίων», η απάντησή της ήταν ότι θίγω τη χριστιανική της παράδοση.

Τι είναι ο χριστιανισμός για σένα;

Για μένα η χριστιανική θρησκεία είναι συνέχεια της εβραϊκής. Μια εξέλιξη, μέσα από την απλοποίησή της. Οι δύο θρησκείες ξεκινούν από την ίδια αφετηρία και μοιράζονται ένα μεγάλο κομμάτι κοινής παράδοσης. Μην ξεχνάμε ότι και ο Χριστός Εβραίος ήταν.

Ομως, σας καταλογίζεται η σταύρωσή του.

Ναι, αλλά πρώτον αυτό αποτελεί θέμα προς ιστορική διερεύνηση και δεύτερο και κυριότερο, ακόμη και αν έγινε, αυτό συνέβη πριν από 2.000 χρόνια. Βρίσκω παρανοϊκό να καλούμαι εγώ να απολογηθώ ή να τιμωρούμαι για κάτι που έκαναν κάποιοι πρόγονοί μου πριν από 2.000 χρόνια! Φαντάζεσαι να συνέβαινε σ' εσένα αυτό;

Εχω την εντύπωση ότι ένα σημαντικό κομμάτι του αντισημιτισμού στην Ελλάδα στην πραγματικότητα δεν είναι αντι-εβραϊσμός, αλλά μια αντιπάθεια προς το Ισραήλ, που συνδέεται με το παλαιστινιακό πρόβλημα. Εσύ τι πιστεύεις;

Συμφωνώ. Στην Ελλάδα ο αντισημιτισμός συνδέεται κυρίως με την πολιτική και όχι με τη θρησκεία. Βέβαια, για το Παλαιστινιακό, ο κόσμος δεν καταφέρεται μόνο κατά του Ισραήλ, αλλά κατά των Εβραίων συνολικά. Κάνει την εξίσωση Ισραηλινός = κακός, Ισραηλινός = Εβραίος, συνεπώς Εβραίος = κακός. Για το Παλαιστινιακό, δεν σου κρύβω ότι με εξοργίζει αυτή η μονόπλευρη τοποθέτηση κατά του Ισραήλ. Στο θέμα αυτό δεν υπάρχουν καλοί και κακοί και το πρόβλημα θα λυθεί όταν υπάρξει κοινή αποδοχή για το δικαίωμα του άλλου να υπάρχει. Για να κάνεις ειρήνη μαζί μου, πρέπει να είμαι ζωντανός.

ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΨΕΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

Ο Βενιαμίν Αλμπάλας, πρόεδρος της Εβραϊκής Κοινότητας Αθήνας, για το Ολοκαύτωμα αλλά και την οικονομική κρίση:

«Το Ολοκαύτωμα αφάνισε σχεδόν ολοσχερώς την ελληνική εβραϊκή κοινότητα. Από τους 75.000 Εβραίους που ζούσαν στην Ελλάδα προπολεμικά, χάθηκαν οι 67.000». Ο κ. Αλμπάλας αναφέρει ότι στη Θεσσαλονίκη δεν υπήρξε κινητοποίηση του χριστιανικού πληθυσμού για τη διάσωση των Εβραίων της πόλης. «Αντίθετα, στην Αθήνα μάς βοήθησαν, γι' αυτό οι απώλειες ήταν μικρές».

Ο πρόεδρος της Εβραϊκής Κοινότητας της Αθήνας εξοργίζεται όταν αμφισβητούνται τα πατριωτικά αισθήματα των Ελλήνων Εβραίων. «Είμαστε κι εμείς Ελληνες. Υπηρετούμε στον στρατό και πληρώνουμε τους φόρους μας όπως οι υπόλοιποι Ελληνες πολίτες. Η φήμη ότι οι Ελληνες Εβραίοι δεν πληρώνουν φόρους είναι κακόβουλη», μας λέει. «Πώς αντιμετωπίζουν οι Ελληνες Εβραίοι την οικονομική κρίση;» ρωτάμε τον κ. Αλμπάλα. «Υπάρχει ένα μεγάλο μέρος της κοινότητάς μας που, λόγω της κρίσης, αντιμετωπίζει μεγάλη οικονομική δυσπραγία», είναι η απάντησή του. «Κάποιοι δεν έχουν να πληρώσουν για τα φάρμακά τους και το ηλεκτρικό ρεύμα. Εμείς προσπαθούμε να τους βοηθήσουμε με τα χρήματα που συγκεντρώνουμε από τις συνδρομές των μελών μας, αλλά και αυτές έχουν μειωθεί. Η Κοινότητα είναι αυτοχρηματοδοτούμενη και η κρίση μάς έχει επηρεάσει πολύ. Ο υποτιθέμενος πλούτος των Εβραίων είναι ένας ακόμη μύθος».

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

Λέων Γαβριηλίδης *Ο «σοφός»*

Ενα πρόσωπο που χαίρει σεβασμού στην κοινότητα τοποθετείται απέναντι στην απειλή της Χρυσής Αυγής.

«Πρέπει να είμαστε έτοιμοι να δεχτούμε και βία»

«Τα περί ιστορικής έχθρας Ελλήνων και Εβραίων είναι μύθος. Υπήρχε πάντα μεγάλη εκτίμηση στους Ελληνες.»

Ο κ. Λέων Γαβριηλίδης είναι ένα από τα πλέον αγαπητά και αξιοσέβαστα μέλη της εβραϊκής κοινότητας της Αθήνας. Κάποιοι τον αποκαλούν «σοφό». Στη συνάντησή μας στα γραφεία του Πολιτιστικού Κέντρου της Εβραϊκής Κοινότητας, η πρώτη του κουβέντα ήταν μια προτροπή να διαβάσουμε τα πολλά βιβλία που έχουν γραφτεί για τη μακραίωνη ιστορία των Εβραίων στην Ελλάδα.

«Οι σχέσεις Ελλήνων και Εβραίων χάνονται στα βάθη των αιώνων», μας λέει. «Υπάρχουν ιστορικά τεκμήρια ότι οι πρώτοι Εβραίοι ήρθαν στην Ελλάδα πριν από το 500 π.Χ., ενώ κάποιοι πιστεύουν ότι έφτασαν από τη Βαβυλώνα». Επίσης, όπως επισημαίνει, αν μελετήσει κανείς, βρίσκει παντού σημάδια ότι οι Ελληνες και οι Εβραίοι ήταν φίλοι. «Τα περί ιστορικής έχθρας Ελλήνων και Εβραίων είναι μύθος», μας λέει. «Υπήρχε πάντα μεγάλη εκτίμηση στους Ελληνες. Το Ταλμούδ, για παράδειγμα, προτρέπει τις εβραϊκές οικογένειες να παίρνουν Ελληνες δασκάλους για τα παιδιά τους».

Ομως, η θρησκευτική διαφορά δεν είναι θεμελιώδης; τον ρωτάμε, για να πάρουμε την απάντηση ότι οι διαφορές ανάμεσα στη χριστιανική και την εβραϊκή θρησκεία δεν είναι μεγάλες, παρά την περί του αντιθέτου κυρίαρχη αντίληψη.

«Στην Τορά, το κεντρικό μήνυμα είναι "αγάπα τον πλησίον σου ως σεαυτόν"», επισημαίνει ο κ. Γαβριηλίδης. «Καταγόμαστε από την ίδια θρησκεία και πιστεύουμε στον ίδιο Θεό», μας λέει. Για τον ίδιο δεν έχουν σημασία οι δογματικές διαφορές. «Σημασία έχει το "αγαπάτε αλλήλους", που μας βοηθάει να συμβιώνουμε», τονίζει.

Ο κ. Γαβριηλίδης δεν αποδέχεται ότι οι Εβραίοι είναι «θεοκτόνος λαός». «Η σταύρωση ήταν ρωμαϊκή μέθοδος εκτέλεσης», επισημαίνει. «Οι Εβραίοι εκτελούσαν με λιθοβολισμό». Στην ερώτηση αν υπερισχύει το ελληνικό ή το εβραϊκό ως στοιχείο της δικής του ταυτότητας, η απάντησή του είναι ότι στο σχολείο, στις εθνικές γιορτές έκλαιγε από εθνική υπερηφάνεια. «Τελείωσα το Βαρβάκειο», προσθέτει. «Πήγα στους Προσκόπους, είμαι και Πρόσκοπος του Εθνους. Οι καλύτεροί μου φίλοι είναι χριστιανοί».

Για τη Χρυσή Αυγή, ο κ. Γαβριηλίδης μάς λέει ότι αποτελεί μια σημαντική εν δυνάμει απειλή για τους Εβραίους στην Ελλάδα. «Αν τα πράγματα οξυνθούν, πρέπει να είμαστε έτοιμοι να δεχτούμε και βία. Η Ελληνική Αστυνομία είναι επίσης προετοιμασμένη για ένα τέτοιο ενδεχόμενο», προσθέτει. Ο ίδιος πιστεύει ότι δεν δηλώνουν ναζιστές, γιατί θα αμφισβητηθεί η νόμιμη λειτουργία του κόμματός τους και προσθέτει ότι από την οικογένεια της μητέρας του χάθηκαν στο Ολοκαύτωμα 32 άτομα. «Δεν μισώ, αλλά και δεν ξεχνώ. Η μνήμη παραμένει άσβεστη», καταλήγει. •

16−06−13 Κ (Η ΚΑΤΗΙΜΕΡΙΝΗ)_Page_43.jpg

ΜΟΝΟ 5.000 ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΒΡΑΙΟΙ ΕΧΟΥΝ ΑΠΟΜΕΙΝΕΙ...

Η εβραϊκή παρουσία στην Ελλάδα μειώθηκε κατακόρυφα με το Ολοκαύτωμα, που σε πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη εξολόθρευσε το 95% περίπου του εβραϊκού πληθυσμού, ενώ διέλυσε πλήρως τις εβραϊκές κοινότητες σε 18 πόλεις (Αλεξανδρούπολη, Αρτα, Βέροια, Διδυμότειχο, Καβάλα, Καρδίτσα, Καστοριά, Κομοτηνή, Δράμα, Ζάκυνθο, Κω, Νέα Ορεστιάδα, Ξάνθη, Πάτρα, Πρέβεζα, Σέρρες, Φλώρινα, Χανιά). Σε ορισμένες από αυτές, όπως η Βέροια, με την αναπαλαιωμένη εβραϊκή συνοικία της Μπαρμπούτας, υπάρχουν τα ιστορικά τεκμήρια της ανθηρής εβραϊκής παρουσίας, ενώ σε άλλες πόλεις όπως η Αρτα, η ιστορική μνήμη έχει απολεσθεί πλήρως.

Συνολικά, οι Ελληνες Εβραίοι δεν ξεπερνούν σήμερα τους 5.000. Οι μεγαλύτερες κοινότητες είναι της Αθήνας με περίπου 2.700 μέλη και δύο Συναγωγές, της Θεσσαλονίκης με 1.200 μέλη και της Λάρισας με 350. Στις τρεις αυτές κοινότητες εκτός από τις Συναγωγές λειτουργούν και εβραϊκά δημοτικά σχολεία. Αλλες πόλεις στις οποίες υπάρχουν σήμερα Εβραϊκές Κοινότητες και Συναγωγές είναι ο Βόλος, η Κέρκυρα, η Χαλκίδα, τα Ιωάννινα, τα Τρίκαλα και η Ρόδος. Ορισμένες από τις Κοινότητες αυτές, όπως των Τρικάλων, αριθμούν ελάχιστα μέλη πλέον και οι Συναγωγές, λόγω της απουσίας ραββίνου, λειτουργούν μόνο στις μεγάλες γιορτές.

Τις Ελληνικές Εβραϊκές Κοινότητες συντονίζει το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο, το οποίο εδρεύει στην Αθήνα. http://www.kis.gr

Τα ιδρύματα

• **Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος** (www.jewishmuseum.gr)
• **Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης** (www.jmth.gr)
Αμφότερα αποτελούν τις πλέον προσβάσιμες και αξιόπιστες πηγές για όσους θέλουν να μάθουν περισσότερα για τους Ελληνες Εβραίους.

• **Γηροκομείο Ρέστειον**
• **Συναγωγή Χανίων.** Στα Χανιά δεν υπάρχει πλέον Εβραϊκή Κοινότητα. Η Συναγωγή όμως λειτουργείται από τον ραββίνο Νικόλα Σταυρουλάκη, μια σημαντική πνευματική προσωπικότητα του ελληνικού εβραϊσμού.
• **Εβραϊκό Μουσείο Ρόδου.** Λειτουργεί εντός της Συναγωγής Ρόδου, που είναι από τις παλαιότερες εν λειτουργία και πιο όμορφες συναγωγές στην Ελλάδα.

16−06−13 K (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_01.jpg

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

ΕΡΕΥΝΑ

Μέλη μιας κοινότητας που ολοένα συρρικνώνεται απαντούν στις προκλήσεις των αρνητών του Ολοκαυτώματος και ξεκαθαρίζουν πού τελειώνουν οι αλήθειες και πού αρχίζουν τα ψέματα σχετικά με την εβραϊκή τους ταυτότητα.

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΤΗΣ ΔΙΠΛΑΝΗΣ ΠΟΡΤΑΣ

ΤΗΣ **ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΚΟΥΛΙΔΟΥ**
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: **ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΖΑΒΟΣ**

Γιατί οι Εβραίοι είναι στοχοποιημένοι; Διαφέρουν από εμάς τους υπολοίπους; Κινούν πράγματι τα νήματα του κόσμου και μηχανορραφούν εις βάρος της ανθρωπότητας; Πιστεύουν ότι είναι οι «εκλεκτοί» του Θεού; Είναι ύπουλοι και μυστικοπαθείς; Τους αξίζει να πληρώνουν αενάως για τη Σταύρωση του Χριστού; Είναι αυτοί που φταίνε για το παλαιστινιακό πρόβλημα; Και οι Ελληνοεβραίοι; Είναι «Ελληνες» ή «Εβραίοι»; Είναι πλούσιοι; Πληρώνουν τους φόρους τους; Είναι θρησκευτικά φανατικοί; Τι πιστεύουν για την άνοδο της Χρυσής Αυγής και τον αντισημιτισμό στην Ελλάδα; Ποιες είναι οι απόψεις τους για το παλαιστινιακό πρόβλημα;

Πολλά τα ερωτήματα και μεγάλη η άγνοια για μια «ταυτότητα» που, μετά την προσέγγιση Ελλάδας - Ισραήλ, αρκετοί θα ήθελαν να διερευνήσουν περισσότερο και που είναι κυριολεκτικά η ταυτότητα των ανθρώπων της διπλανής μας πόρτας.

Αλταλάι, Χαλέγουα, Ερρέρα, Νεγρίν, Ατούν... εξωτικά επώνυμα, που όλοι αναρωτιόμαστε από πού τα κληρονόμησαν κάποιοι γνωστοί μας. Πρόκειται για Ελληνες Εβραίους των οποίων η ιστορία στην Ελλάδα χάνεται στα βάθη των αιώνων. Ενας μεγάλος κλάδος τους, οι σεφαραδίτες, μετανάστευσαν τον 15ο αιώνα, όταν εκδιώχθηκαν από την Ισπανία. Ενας άλλος, μικρότερος αριθμητικά αλλά αρχαιότερος κλάδος, οι ρωμανιώτες, βρήκαν καταφύγιο στην Ελλάδα πριν από 2.000 χρόνια, μετά την καταστροφή του ναού του Σολομώντα από τους Ρωμαίους.

Ρωμανιώτες και σεφαραδίτες. Μια διαφορά ανάμεσα στους Ελληνες Εβραίους. Δεν είναι η μοναδική. Υπάρχουν συμπατριώτες μας Εβραίοι που είναι θρησκευόμενοι και πηγαίνουν κάθε εβδομάδα στη συναγωγή και άλλοι που είναι άθεοι. Κάποιοι τρώνε κοσέρ φαγητό και άλλοι χοιρινά σουβλάκια - αν και η κατανάλωση χοιρινού απαγορεύεται από την εβραϊκή θρησκεία. Υπάρχουν ευκατάστατοι Ελληνοεβραίοι, αλλά και κάποιοι που στηρίζονται στη φιλανθρωπία για να πληρώσουν το ρεύμα και τα φάρμακά τους.

Υπάρχει όμως μια ταυτότητα που η συντριπτική πλειονότητα των Ελληνοεβραίων αποδέχεται χωρίς υπεκφυγές. Αυτή είναι η ταυτότητα του Ελληνα. Στο ερώτημα «πού ανήκετε;» απαντούν «είμαστε πρώτα Ελληνες».

Ας δώσουμε λοιπόν το λόγο στους Εβραίους συμπατριώτες μας, για να τους γνωρίσουμε καλύτερα.

16−06−13 K (H KATHIMERINH)_Page_33.jpg

Ο επί 40 χρόνια ραββίνος της Αθήνας, Ισαάκ Μιζάν, στη συναγωγή Μπεθ Σαλόμ.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 Κ (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_34.jpg

Μόνις Χαλέγουα *Διευθυντής «Ρέστειου» Γηροκομείου*

«Ο πατέρας μου μιλούσε για το Αουσβιτς χωρίς να χύνει ένα δάκρυ»

Στο εβραϊκό γηροκομείο στο Κορωπί, οι φριχτές μνήμες των ελάχιστων πλέον επιζώντων του Ολοκαυτώματος διατηρούνται ζωντανές μέσα από τις αφηγήσεις των παιδιών τους.

«Οσοι θέλουν να διαμαρτυρηθούν να ψηφίσουν τους Οικολόγους, όχι τον Μιχαλολιάκο, που ρωτάει αν είδε κανείς φούρνους στο Αουσβιτς. Η μητέρα και ο αδελφός του πατέρα μου ρίχτηκαν σε αυτούς τους φούρνους!»

Στο εβραϊκό γηροκομείο **«Ρέστειο»** στο Κορωπί φιλοξενούνται μερικοί από τους, ελάχιστους πλέον, επιζώντες του Ολοκαυτώματος. Στα χέρια τους υπάρχουν ανεξίτηλα τα σημάδια από τη φρίκη των στρατοπέδων συγκέντρωσης και η προσδοκία μας να ακούσουμε τη βιωματική τους μαρτυρία για το Ολοκαύτωμα ήταν μεγάλη. Ομως, το προχωρημένο της ηλικίας και η κακή κατάσταση της υγείας τους δεν επέτρεψαν μια συζήτηση μαζί τους. Ο διευθυντής του ιδρύματος κ. Μόνις Χαλέγουα, έχοντας ο ίδιος πατέρα θύμα του Ολοκαυτώματος, κάλυψε ένα μέρος του κενού, ξεδιπλώνοντας τις εικόνες της δικής του οικογενειακής μνήμης.

Ο πατέρας του Ερρίκος Χαλέγουα μεταφέρθηκε στο Αουσβιτς σε ηλικία 17 ετών. Μοναδικός επιζών από την οικογένειά του, επέστρεψε με τη λήξη του πολέμου στη Θεσσαλονίκη, πιστεύοντας ότι θα ξαναβρεί την περιουσία του, η οποία όμως, όπως των περισσότερων Εβραίων, είχε καταπατηθεί. Ξεκίνησε τη ζωή του κυριολεκτικά από το μηδέν, έχοντας μόνο τα ρούχα που φορούσε. «Από αυτούς που διασώθηκαν, λίγοι επέστρεψαν στην Ελλάδα, γιατί είχαν πληροφορηθεί ότι οι περιουσίες τους χάθηκαν», μας λέει ο γιος του. «Οι περισσότεροι έφυγαν από το Αουσβιτς κατευθείαν για το Ισραήλ, όπου εγκαταστάθηκαν μόνιμα».

Τι έλεγε ο πατέρας σας για το Αουσβιτς; Μπορεί να διαχειριστεί κανείς ψυχολογικά αυτήν τη βιωμένη φρίκη;

Νομίζω ότι μπορεί. Ο πατέρας μου μιλούσε για απίστευτα φρικιαστικά πράγματα, χωρίς να χύνει ούτε ένα δάκρυ. Πήγε στο Αουσβιτς εκδρομή μετά από χρόνια και αντικατέστησε τον ξεναγό, για να καταθέσει στους συνταξιδιώτες του τη δική του προσωπική μαρτυρία.

Είχε μίσος για τους Γερμανούς;

Χαιρόταν σαν μικρό παιδί όταν έπιαναν κάποιον ναζί και είμαι σίγουρος ότι θα έπνιγε με τα ίδια του τα χέρια όποιον συνεργάστηκε σε αυτό το απίστευτο έγκλημα. Ομως, δεν μισούσε τους Γερμανούς και, φυσικά, δεν καταλόγιζε ευθύνες στα παιδιά τους.

Πώς αισθάνεται με την άνοδο της Χρυσής Αυγής ένας άνθρωπος που είναι μεγαλωμένος με τις μνήμες ενός πατέρα που έζησε τη φρίκη των κρεματορίων;

Θυμό. Θυμό, κυρίως για την άγνοια. Δεν μπορεί να χαιρετάει ένας ποδοσφαιριστής ναζιστικά και μετά να λέει ότι δεν γνώριζε τι σημαίνει αυτό. Είναι ντροπή να μη γνωρίζουν την ιστορία της Ελλάδας, μιας χώρας που υπέφερε τόσο πολύ από το ναζισμό.

Κάποιοι λένε ότι ψηφίζουν Χρυσή Αυγή για διαμαρτυρία.

Αν θέλουν να διαμαρτυρηθούν, να ψηφίσουν τους Οικολόγους, όχι τον Μιχαλολιάκο, που ρωτάει αν είδε κανείς φούρνους στο Αουσβιτς. Η μητέρα και ο αδελφός του πατέρα μου ρίχτηκαν σε αυτούς τους φούρνους!

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

Η κυρία Αννα Κοέν, επιζήσασα από γερμανικό στρατόπεδο συγκέντρωσης, μας δείχνει τον αριθμό που οι ναζί έγραψαν στο μπράτσο της.

«Θα δεχόμασταν και μουσουλμάνους»

Το «Ρέστειο», όπως μας λέει ο κ. Χαλέγουα, είναι εβραϊκό ίδρυμα, διατηρεί συναγωγή και η διατροφή είναι κοσέρ. Ομως, καθώς η εβραϊκή κοινότητα είναι πολύ μικρή για να το συντηρήσει, φιλοξενεί και χριστιανούς.

Ο ίδιος δεν αισθάνεται ότι το διαθρησκευτικό περιβάλλον του γηροκομείου αποτελεί κάτι αξιοσημείωτο, άλλωστε ο ίδιος, όπως μας λέει, φοίτησε σε χριστιανικό σχολείο. «Είμαστε ανεξίθρησκοι», δηλώνει και, όταν τον ρωτάμε εάν αυτό σημαίνει πως θα δεχόταν και μουσουλμάνους, η απάντηση είναι καταφατική. «Ενας μουσουλμάνος που ζητάει να φιλοξενηθεί σε ένα εβραϊκό ίδρυμα, εξ ορισμού, δεν είναι φανατικός», εξηγεί.

Ο χώρος, η οργάνωση και το πρόγραμμα του γηροκομείου είναι υποδειγματικά και, όπως μας λέει ο κ. Χαλέγουα, καταβάλλεται η μεγαλύτερη δυνατή προσπάθεια να διατηρηθεί το υψηλό επίπεδο των υπηρεσιών, παρά την κρίση.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

Νεχάμα Χέντελ *Η γυναίκα του ραββίνου*

«Δεν θεωρούμε ότι είμαστε καλύτεροι και πιο σπουδαίοι»

Μια διαφωτιστική συζήτηση για τη θρησκευτική ταυτότητα, το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» και την παρεξήγηση περί «εκλεκτού» λαού.

Η Νεχάμα και ο ραββίνος Μέντελ Χέντελ αποτελούν ιδιαίτερη περίπτωση. Δεν είναι Ελληνοεβραίοι - αν και ζώντας 12 χρόνια στην Ελλάδα, η Νεχάμα κοντεύει να γίνει! Γεννημένη στη Γαλλία, μιλάει τέλεια Ελληνικά, έχει ενσωματωθεί πλήρως στην κοινωνική ζωή της Αθήνας. Ο Μέντελ είναι πιο αποστασιοποιημένος, στα ραββινικά του καθήκοντα.

Η οικογένεια Χέντελ ήρθε στην Ελλάδα το 2001, εκπροσωπώντας μια διεθνή εβραϊκή οργάνωση, τη Χαμπάντ. Ρωτώντας Ελληνες Εβραίους για τη Χαμπάντ, άκουσα πολλές απόψεις. Οι περισσότεροι τη θεωρούν υπερ-ορθόδοξη και ακραία. Μάλιστα, κάποιοι θεωρούν ότι η παρουσία της οργάνωσης στην Ελλάδα έχει στόχο να επαναφέρει στην «ορθή γραμμή» τους χαλαρούς θρησκευτικά Ελληνοεβραίους. Οταν όμως φτάνει η συζήτηση στη Νεχάμα και στον ραββίνο Μέντελ, η απάντηση είναι: «Α! Αυτοί είναι πολύ καλά παιδιά!». Η Νεχάμα, όταν τη ρωτάω για τους λόγους παρουσίας της Χαμπάντ στην Ελλάδα, απαντά ότι είναι μια οργάνωση που έχει σκοπό να ενισχύσει τα έθιμα και την εβραϊκή ζωή μέσα από εκδηλώσεις και σεμινάρια που απευθύνονται αποκλειστικά σε Εβραίους. «Αλλωστε, ο προσηλυτισμός απαγορεύεται αυστηρά από την εβραϊκή θρησκεία», λέει.

Επισκεφτήκαμε την οικογένεια στο κοσέρ εβραϊκό εστιατόριό τους στου Ψυρρή. Ο ραββίνος Μέντελ ήταν απασχολημένος. Η Νεχάμα τον αναπλήρωσε επάξια - των θρησκευτικών ζητημάτων περιλαμβανομένων. Αλλωστε, σύμφωνα με τα «κουτσομπολιά», γνωρίζει το Ταλμούδ απέξω κι ανακατωτά!

Είναι πράγματι οι Ελληνες Εβραίοι πιο χαλαροί στα θρησκευτικά ζητήματα;

Ναι, αλλά αυτό δεν τους κάνει λιγότερο Εβραίους. Ο εβραϊσμός είναι ταυτότητα. Δεν μας συνδέει μόνο η θρησκεία. Μας συνδέει η κοινή ιστορία, η κοινή μας κουλτούρα. Θα ακούσεις πολλούς Εβραίους να δηλώνουν άθεοι, δεν παύουν όμως να είναι Εβραίοι.

Ποιο είναι το κυρίαρχο στοιχείο αυτής της ταυτότητας;

Δεν είναι το ίδιο για όλους. Και δεν αρκεί να αποδεχτείς ό,τι σου μεταφέρουν οι γονείς σου. Πρέπει να το ψάξεις ο ίδιος και να διδαχτείς από αυτό. Για παράδειγμα, η εβραϊκότητα, ως ιστορική διασπορά, πρέπει να σου διδάξει την ανθρωπιά και την ανεκτικότητα. Πιστεύω ότι η γνώση της ταυτότητάς τους ανοίγει το μυαλό των ανθρώπων για να κατανοήσουν και τις ταυτότητες των άλλων και να γίνουν πιο ανεκτικοί.

Ανεκτικότητα και προς τους μουσουλμάνους;

Δεν θα έλεγα ότι η θρησκεία των μουσουλμάνων είναι το πρόβλημα και ότι παράγει φανατισμό. Τα προβλήματα είναι πολιτικά και πρέπει να βρεθεί μια λύση. Αλλωστε, πριν μιλήσει κανείς για τους μουσουλμάνους, πρέπει να σκεφτεί για ποιο κομμάτι μιλάει. Οι μουσουλμάνοι στη Μαλαισία π.χ. δεν έχουν την ίδια κουλτούρα με τους Αραβες.

Πώς μπορεί να είναι ανεκτικός με τους άλλους κάποιος που διδάσκεται ότι είναι ο «εκλεκτός» του Θεού;

Αυτή είναι μια μεγάλη παρεξήγηση. Δεν θεωρούμε ότι είμαστε καλύτεροι και πιο σπουδαίοι. Κατά τον τρόπο που το αντιλαμβανόμαστε εμείς, έχουμε μια αποστολή να διεκπεραιώσουμε: να δώ-

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 K (H KATHIMERINH)_Page_37.jpg

Η Νεχάμα και ο Μέντελ Χέντελ με τον γιο τους, Λέβι.

«Ο Ελληνας μπορεί να αναφέρει κάτι εναντίον των Εβραίων γενικά, αλλά μετά θα σου πει: "Εσύ όμως είσαι καλός Εβραίος"».

σουμε το καλό παράδειγμα. Δεν έχουμε πιο πολλά δικαιώματα από τους άλλους, αλλά πιο πολλές υποχρεώσεις. Γι' αυτό έχουμε και περισσότερες εντολές. Οι Εβραίοι πιστεύουν ότι όλοι οι καλοί άνθρωποι έχουν μια θέση στον Παράδεισο.

Το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» δεν υποδηλώνει εκδικητικότητα;

Το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» δεν έχει κυριολεκτική σημασία. Σημαίνει ότι, αν κάποιος βγάλει το μάτι του άλλου, δηλαδή αν του προκαλέσει απώλεια, θα πρέπει να τον αποζημιώσει. Γιατί υπάρχει και το ενδεχόμενο να σου «βγάλει το μάτι» ο άλλος και να μην πληρώσει. Για μένα αυτός ο κανόνας, με την ορθή του ερμηνεία, είναι πολύ προοδευτικός.

Εσύ έχεις παραστάσεις και από άλλες χώρες. Υπάρχει αντισημιτισμός στην Ελλάδα;

Στα 12 χρόνια που ζούμε εδώ, δεν έχουμε νιώσει αντισημιτισμό σε προσωπικό επίπεδο. Η καλή φύση των Ελλήνων δεν αφήνει να εκδηλωθεί το πρόβλημα προσωπικά. Ο Ελληνας μπορεί να αναφέρει κάτι εναντίον των Εβραίων γενικά, αλλά μετά θα σου πει: «Εσύ όμως είσαι καλός Εβραίος».

Αντισημιτισμός όμως υπάρχει. Στην Ελλάδα υπάρχει μια τάση να προσπαθούν οι άνθρωποι να εξηγήσουν τα προβλήματα με συνωμοσίες και η εβραϊκή θεωρία της συνωμοσίας είναι πολύ δημοφιλής. Τώρα μάλιστα που τα προβλήματα είναι περισσότερα και οι άνθρωποι αισθάνονται περισσότερο την ανάγκη να κατηγορήσουν κάποιους, ακούγονται απίστευτα πράγματα! Για παράδειγμα, ότι τη λέξη «ευρώ» την επέβαλαν οι Εβραίοι! Οταν αυτές οι θεωρίες συνωμοσίας διατυπώνονται και από μορφωμένους ανθρώπους, τότε αισθάνεσαι μεγάλη ανησυχία.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 Κ (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_38.jpg

Η νέα γενιά

«Μερικές φορές κρύβουμε την καταγωγή μας»

Συμμαθητές από το Δημοτικό στο εβραϊκό σχολείο, φοιτητές και εργαζόμενοι πλέον, βιώνουν τα προβλήματα κάθε νέου στην Ελλάδα της κρίσης, μαζί και έναν υφέρποντα αντισημιτισμό, που γίνεται όλο και πιο αντιληπτός.

Αν και οι μεγαλύτεροι σε ηλικία δείχνουν ψύχραιμοι, οι νεαροί Ελληνοεβραίοι είναι ανήσυχοι με την άνοδο της Χρυσής Αυγής. Πιστεύουν ότι είναι ζήτημα χρόνου να εκδηλωθούν και αντισημιτικές ενέργειες στην Ελλάδα και «φυλάγονται». Για παράδειγμα, αποκρύπτουν την εβραϊκή τους καταγωγή όταν κάποιος άγνωστος τους ρωτά από πού προέρχεται το επώνυμό τους, που συνήθως μοιάζει ξένο.

«Εγώ απαντώ ότι κατάγομαι από την Ισπανία», μας λέει ο Ακης Ατούν. «Δεν είναι ψέματα, γιατί η καταγωγή μου είναι σεφαραδίτικη, αλλά στην πραγματικότητα πρόκειται για υπεκφυγή».

«Οταν υποψιάζεσαι ότι ο άλλος είναι προκατειλημμένος, το κρύβεις», προσθέτει η Μπέτυ Χαλέγουα. Η ίδια, όταν τη ρωτούν, απαντάει ότι έχει γαλλική υπηκοότητα. Κάτι που επίσης δεν είναι ψέμα, αφού η μητέρα της είναι Γαλλίδα.

Οι τέσσερις νέοι που συναντήσαμε είναι 23-25 ετών και φίλοι μεταξύ τους. Γνωρίζονται από το Δημοτικό - φοίτησαν την ίδια περίοδο στο εβραϊκό σχολείο. Σήμερα, η Μπέτυ Χαλέγουα κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στο Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Βιέννης, η αδελφή της Νταϊάνα ορκίστηκε πριν από λίγες ημέρες για το πτυχίο της από τη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών, η Πατρίτσια Αλταλάι τελειώνει τη Νοσηλευτική και ο Ακης Ατουν ολοκληρώνει τις σπουδές του σε Logistics και παράλληλα εργάζεται. Μετά το Δημοτικό, πήγαν σε δημόσια ή ιδιωτικά γυμνάσια-λύκεια και έχουν πολλούς χριστιανούς φίλους.

Τα παιδιά διαπιστώνουν σημαντική άνοδο του αντισημιτισμού στην Ελλάδα, την οποία αποδίδουν κυρίως στην άγνοια. «Ο ρατσισμός και κατ' επέκταση ο αντισημιτισμός είναι προϊόν της άγνοιας», λέει η Μπέτυ και η Πατρίτσια συμπληρώνει ότι αισθάνεται αλληλεγγύη προς τους μετανάστες, καθώς και ότι τα φαινόμενα βίας εναντίον τους από τη Χρυσή Αυγή αισθάνεται ότι αφορούν και την ίδια.

Οι τέσσερις νέοι, αν και δεν έχουν υποστεί προσωπικές επιθέσεις, βρίσκονται συχνά αντιμέτωποι με αντισημιτικές εκδηλώσεις. Ο Ακης για παράδειγμα, που έχει τελειώσει ιδιωτικό σχολείο των βορείων προαστίων, αναφέρει ότι καθηγήτριά του αρνήθηκε μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας το Ολοκαύτωμα, λέγοντας στα παιδιά ότι πρόκειται για υπερβολές. Ο ίδιος το Πάσχα παρακολούθησε την Ανάσταση με χριστιανούς φίλους του στην Πάτρα και -όπως λέει- άκουσε τον ιερέα στο αναστάσιμο κήρυγμα να προτρέπει τους πιστούς να μη συναναστρέφονται τους Εβραίους, γιατί είναι επικίνδυνοι και επιδιώκουν να τους αποσπάσουν από την Εκκλησία.

Εκτός από τον αντισημιτισμό, δύο είναι τα κορυφαία προβλήματα για τους νεαρούς Εβραίους στην Ελλάδα. Η επαγγελματική αποκατάσταση -πρόβλημα κοινό με τους υπόλοιπους συνομηλίκους τους- και η αγωνία να επιβιώσουν οι παραδόσεις τους και η κοινότητά τους, που φθίνει. Οπως παρατηρούν, λόγω του μικρού μεγέθους της ελληνικής-εβραϊκής κοινότητας, οι μεικτοί γάμοι έχουν αυξηθεί, με αποτέλεσμα η εβραϊκή παράδοση και η καταγωγή σιγά-σιγά να ξεχνιούνται. Για την Μπέτυ είναι σημαντικό να παντρευτεί Εβραίο. Ομως, είναι δύσκολο. «Ολοι γνωριζόμαστε από παιδιά. Δεν μπορείς να δεις τον παιδικό σου φίλο σαν υποψήφιο σύζυγο». Η Πατρίτσια είναι ανοιχτή στο ενδεχόμενο να παντρευτεί χριστιανό, αλλά θα ήθελε να μεγαλώσουν τα παιδιά της με τις εβραϊκές παραδόσεις. «Το ιδανικό θα ήταν να παντρευτώ Εβραίο, αλλά δεν το κυνηγάω», λέει. Η Νταϊάνα συμφωνεί, αν και παραδέχεται ότι είναι δύσκολο να μεγαλώσεις τα παιδιά σου ως Εβραίους σε ένα χριστιανικό περιβάλλον. Πιστεύει ότι, ακόμη και αν συμφωνεί ο σύζυγος, θα διαφωνεί η γιαγιά. Ο Ακης, τέλος, επισημαίνει τις δυσκολίες της μετάβασης ενός χριστιανού στον εβραϊσμό προκειμένου να διευκολυνθεί ο γάμος του με μια/έναν Εβραίο. «Είναι πολύ δύσκολο να γίνει κάποιος Εβραίος. Πρέπει να κάνεις δύο χρόνια μαθήματα και στο τέλος μπορεί να σε απορρίψουν», λέει, προσθέτοντας ότι έτσι κι αλλιώς ελάχιστες χριστιανές θα επιδιώκαν τη μεταστροφή από το φόβο μή-

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 K (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_39.jpg

Από αριστερά: **Ακης Ατούν, Μπέτυ και Νταϊάνα Χαλέγουα και η Πατρίτσια Αλνταλάι.**

Ισως η καλύτερη εικόνα για το πρόβλημα της επιβίωσης της ελληνικής εβραϊκής κοινότητας είναι το αυτοσαρκαστικό σχόλιο των τριών κοριτσιών: «Το εβραϊκό σχολείο έχει γεμίσει με Γιάννηδες και Γιώργηδες, λόγω των μεικτών γάμων», λένε γελώντας.

πως στοχοποιηθούν. «Ως Εβραίος αναλαμβάνεις και το φορτίο του αντισημιτισμού», καταλήγει.

Ισως η καλύτερη εικόνα για το πρόβλημα της επιβίωσης της ελληνικής εβραϊκής κοινότητας είναι το αυτοσαρκαστικό σχόλιο των τριών κοριτσιών: «Το εβραϊκό σχολείο έχει γεμίσει με Γιάννηδες και Γιώργηδες, λόγω των μεικτών γάμων», λένε γελώντας.

Το πρόβλημα της ανεργίας είναι επίσης δυσεπίλυτο. Οι νεαροί Ελληνες Εβραίοι δεν γνωρίζουν καλά την εβραϊκή γλώσσα, και αυτό αποτελεί πρόβλημα για την αναζήτηση δουλειάς στο Ισραήλ. Οι χαμηλοί αριθμοί μετανάστευσης μάλλον το επιβεβαιώνουν. Ετσι και οι νέοι Ελληνοεβραίοι μαστίζονται από την ανεργία, όπως οι υπόλοιποι συνομήλικοι συμπατριώτες τους.

Υπάρχουν βέβαια και κάποιοι που καταφέρνουν να μεταναστεύσουν στο Ισραήλ, όπως η Φίνα Αμαρίλιο και η Υβόν Καπόν. Αν και η «αλιγιά»* τους είναι πρόσφατη, κατάφεραν να βρουν δουλειά σύντομα και δηλώνουν πολύ ευχαριστημένες.

Για την 22χρονη Φίνα Αμαρίλιο η απόφαση ήταν πιο εύκολη γιατί η μητέρα της είναι Ισραηλινή. Γνώριζε ήδη καλά τα Εβραϊκά και υπήρχε πάντα ενθάρρυνση από την οικογένειά της να μεταναστεύσει στο Ισραήλ αν τα πράγματα δεν πήγαιναν καλά στην Ελλάδα. Μετακόμισε εκεί από το εξωτερικό όπου σπούδασε και αφού ήταν σίγουρη ότι δεν θα βρει δουλειά στην Ελλάδα. Αν και εγκατεστημένη στο Ισραήλ μόλις πέντε μήνες, εργάζεται ήδη σε μια high tech start-up εταιρεία που ασχολείται με social advertising.

Οταν τη ρωτάμε για τις διαφορές σε σύγκριση με την Ελλάδα, απαντά ότι η μεγαλύτερη είναι οι ευκαιρίες που έχουν οι νέοι για δουλειά και η ανεξαρτησία τους. «Στο Ισραήλ τα πράγματα κινούνται πολύ γρήγορα και μέσα σε δύο εβδομάδες μπορεί κάποιος να προσληφθεί. Επίσης, ίσως λόγω της εμπειρίας που έχουν από τον στρατό, οι νέοι ξεκινούν να δουλεύουν και να ζουν μόνοι σε μικρή ηλικία, ενώ στην Ελλάδα αυτό συμβαίνει συνήθως μετά τα 26 ή ακόμη και μετά το γάμο», μας λέει η Φίνα.

Η Υβόν είναι σχεδόν 26 ετών και, πριν μεταναστεύσει στο Ισραήλ, εργαζόταν στο Εβραϊκό Σχολείο. Τώρα ασχολείται με τη διοργάνωση εκπαιδευτικών εκδρομών. Η ίδια μιλούσε ήδη καλά Εβραϊκά, αλλά, όπως λέει, η γλώσσα δεν αποτελεί πρόβλημα για τη μετεγκατάσταση, γιατί «μαθαίνεται γρήγορα». Επίσης, στην περίπτωση μετανάστευσης, πληρώνει τα μαθήματα το κράτος. Βρήκε δουλειά μέσα σε πέντε εβδομάδες και είναι πολύ ευχαριστημένη. Ούτε αυτή είχε προβλήματα προσαρμογής. «Η ζωή δεν είναι και τόσο διαφορετική. Η κουλτούρα μας μοιάζει και οι Ισραηλινοί αγαπούν πολύ την Ελλάδα. Τα νησιά, τη μουσική, το φαγητό. Εχω γνωρίσει αρκετό κόσμο εδώ, έχω όμως βρει μόνο τέσσερις Ισραηλινούς που δεν έχουν έρθει ποτέ σε κανένα μέρος της Ελλάδας!» μας λέει.

«Είναι τόσο ευχάριστο να συστήνεσαι ως Ελληνας στο Ισραήλ!» είναι η φράση με την οποία μας αποχαιρετά.

* «Αλιγιά» είναι η μετανάστευση Εβραίων της διασποράς στο Ισραήλ για μόνιμη εγκατάσταση.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

16−06−13 K (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)_Page_40.jpg

Η συναγωγή της οδού Μελιδώνη στο Θησείο.

Ηλίας Πέσσαχ *Γιατρός*

Ο νηφάλιος λόγος ενός νέου επιστήμονα για τις σημερινές προκλήσεις της ελληνοεβραϊκής κοινότητας και τους συνήθεις «μύθους» που την περιβάλλουν.

«Σιγά-σιγά η κοινότητά μας θα σβήσει»

Ο Ηλίας είναι 33 ετών, γιατρός αιματολόγος. Φέτος τελειώνει την ειδικότητα στο Λαϊκό Νοσοκομείο και παράλληλα ολοκληρώνει τη διδακτορική του διατριβή. Είναι νιόπαντρος με την Εστέρ, που εργάζεται ως λογίστρια. Κατάγεται από τη διακεκριμένη οικογένεια του ραββίνου Πέσσαχ, ο οποίος, εξαπατώντας τους ναζί, διέσωσε από το Ολοκαύτωμα σχεδόν ολόκληρη την εβραϊκή κοινότητα του Βόλου, φυγαδεύοντάς τους στα βουνά. Η ερώτηση είναι αυτονόητη:

Ως απόγονος αυτού του ανθρώπου, πώς αισθάνεσαι με την άνοδο της Χρυσής Αυγής;

Πολύ προβληματισμένος. Και με την άνοδο της Χρυσής Αυγής, αλλά και με την άγνοια των ανθρώπων που τους στηρίζουν. Αν και δεν ασχολούνται με τους Εβραίους προς το παρόν, με βάση την ιδεολογία τους αποτελούμε στόχο. Δεν μας θεωρούν «καθαρούς» Ελληνες, συνεπώς δεν αποκλείω να έρθει και η δική μας σειρά.

Ως γιατρός αιματολόγος, έχεις επιστημονική άποψη για τα περί «καθαρού» φυλετικά αίματος;

Μετά από 10 γενιές, ο πρώτος στη σειρά με τον 10ο απόγονο έχουν ελάχιστη σχέση. Η Χρυσή Αυγή όμως έχει κάνει σημαία της αυτή την ιδεοληψία και μας θεωρούν ξένους. Γι' αυτούς δεν είμαστε Ελληνες, είμαστε Εβραίοι.

Εσύ τι αισθάνεσαι ότι είσαι περισσότερο; Ελληνας ή Εβραίος;

Αισθάνομαι όπως οι περισσότεροι νέοι της γενιάς μου. Είμαστε πρώτα Ελληνες και μετά Εβραίοι. Ούτε Εβραϊκά δεν μιλάμε! Είμαστε Εβραίοι ιστορικά. Ακόμη και στο Ισραήλ, όταν αναφέρονται σ' εμάς, μας αποκαλούν «οι Ελληνες».

Υπάρχει μια ιδιαίτερη ελληνική-εβραϊκή ταυτότητα;

Ναι. Μετά το Ολοκαύτωμα που αφάνισε τις ελληνικές εβραϊκές κοινότητες, όσοι διασώθηκαν δεν ήθελαν να έχουν καμία σχέση με τη θρησκεία. Πολλοί μάλιστα κατηγορούσαν τον Θεό για τη μεγάλη καταστροφή που τους βρήκε. Ετσι, δεν μετέφεραν τη θρησκευτικότητα στους απογόνους τους και αυτό σιγά-σιγά χάθηκε. Δημιουργήθηκε ένα χάσμα θρησκευτικό, ενώ παράλληλα ενισχύθηκε η ελληνική εθνική μας ταυτότητα. Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι. Για περισσότερα από 30 χρόνια δεν υπήρχε εβραϊκό σχολείο στην Ελλάδα. Το 1979 πρωτολειτούργησε το εβραϊκό σχολείο της Θεσσαλονίκης. Επίσης, συνειδητά, ακόμη και σήμερα δεν λειτουργούν γυμνάσιο και λύκειο. Ετσι, δεν μάθαμε Εβραϊκά. Τα τρία εβραϊκά δημοτικά σχολεία λειτουργούν όπως τα δημόσια σχολεία και τα διδάσκουν ως ξένη γλώσσα. Στόχος του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου ήταν να έχουμε ελληνική συνείδηση. Να ενσωματωθούμε.

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

Σε τι συνίσταται για σένα η εβραϊκότητα;

Για μας τους Ελληνες είναι κυρίως ιστορική ταυτότητα. Ξέρω από πού προέρχομαι και το τιμώ. Είμαστε πρώτα Ελληνες και μετά Εβραίοι. Είμαστε όμως περήφανοι Ελληνες και περήφανοι Εβραίοι.

Τηρείς την απαγόρευση της κατανάλωσης χοιρινού;

Αστειεύεσαι; Το χοιρινό κρέας είναι το αγαπημένο μου. Αυτά είχαν νόημα σε εποχές που ήταν δύσκολο να συντηρηθούν τα τρόφιμα, σε περιοχές όπως η Μέση Ανατολή.

Ποιο είναι το μέλλον της ελληνικής εβραϊκής κοινότητας;

Οπως δείχνουν τα πράγματα, σιγά-σιγά θα σβήσει. Υπάρχει υπογεννητικότητα και σε εμάς, όπως στο σύνολο των Ελλήνων. Επίσης, γίνονται πολλοί μεικτοί γάμοι Εβραίων και Χριστιανών, ενώ υπάρχει και μεγάλη μετανάστευση των νέων κυρίως, λόγω της οικονομικής κρίσης.

Πού μεταναστεύουν; Στο Ισραήλ;

Παντού. Μη νομίζεις ότι στο Ισραήλ σε δέχονται εύκολα. Ολοι πιστεύουν ότι, αν είσαι Εβραίος, βρίσκεις αμέσως δουλειά, αλλά η πραγματικότητα διαφέρει. Εγώ, για παράδειγμα, τώρα που τελειώνω την ειδικότητα και το διδακτορικό μου, διερεύνησα τη δυνατότητα να κάνω αλιγιά και να δουλέψω εκεί, γιατί στην Ελλάδα ο μισθός μου στο νοσοκομείο είναι για κλάματα. Ξέρεις τι μου απάντησαν; Οτι το Ισραήλ δεν αναγνωρίζει τα πτυχία των χωρών της Ευρωπαϊκής Ενωσης και ότι πρέπει να ξανακάνω εκεί από την αρχή την Ιατρική Σχολή και την ειδικότητα!

Εχεις αντιμετωπίσει εκδηλώσεις αντισημιτισμού;

Ναι, όλοι έχουμε τέτοιες εμπειρίες. Για παράδειγμα, πρόσφατα στο νοσοκομείο, όταν ζήτησα από μια συνάδελφο να μη λέει συνέχεια «και για το φόβο των Ιουδαίων», η απάντησή της ήταν ότι θίγω τη χριστιανική της παράδοση.

Τι είναι ο χριστιανισμός για σένα;

Για μένα η χριστιανική θρησκεία είναι συνέχεια της εβραϊκής. Μια εξέλιξη, μέσα από την απλοποίησή της. Οι δύο θρησκείες ξεκινούν από την ίδια αφετηρία και μοιράζονται ένα μεγάλο κομμάτι κοινής παράδοσης. Μην ξεχνάμε ότι και ο Χριστός Εβραίος ήταν.

Ομως, σας καταλογίζεται η σταύρωσή του.

Ναι, αλλά πρώτον αυτό αποτελεί θέμα προς ιστορική διερεύνηση και δεύτερο και κυριότερο, ακόμη και αν έγινε, αυτό συνέβη πριν από 2.000 χρόνια. Βρίσκω παρανοϊκό να καλούμαι εγώ να απολογηθώ ή να τιμωρούμαι για κάτι που έκαναν κάποιοι πρόγονοί μου πριν από 2.000 χρόνια! Φαντάζεσαι να συνέβαινε σ' εσένα αυτό;

Εχω την εντύπωση ότι ένα σημαντικό κομμάτι του αντισημιτισμού στην Ελλάδα στην πραγματικότητα δεν είναι αντι-εβραϊσμός, αλλά μια αντιπάθεια προς το Ισραήλ, που συνδέεται με το παλαιστινιακό πρόβλημα. Εσύ τι πιστεύεις;

Συμφωνώ. Στην Ελλάδα ο αντισημιτισμός συνδέεται κυρίως με την πολιτική και όχι με τη θρησκεία. Βέβαια, για το Παλαιστινιακό, ο κόσμος δεν καταφέρεται μόνο κατά του Ισραήλ, αλλά κατά των Εβραίων συνολικά. Κάνει την εξίσωση Ισραηλινός = κακός, Ισραηλινός = Εβραίος, συνεπώς Εβραίος = κακός. Για το Παλαιστινιακό, δεν σου κρύβω ότι με εξοργίζει αυτή η μονόπλευρη τοποθέτηση κατά του Ισραήλ. Στο θέμα αυτό δεν υπάρχουν καλοί και κακοί και το πρόβλημα θα λυθεί όταν υπάρξει κοινή αποδοχή για το δικαίωμα του άλλου να υπάρχει. Για να κάνεις ειρήνη μαζί μου, πρέπει να είμαι ζωντανός.

ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΨΕΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

Ο Βενιαμίν Αλμπάλας, πρόεδρος της Εβραϊκής Κοινότητας Αθήνας, για το Ολοκαύτωμα αλλά και την οικονομική κρίση:

«Το Ολοκαύτωμα αφάνισε σχεδόν ολοσχερώς την ελληνική εβραϊκή κοινότητα. Από τους 75.000 Εβραίους που ζούσαν στην Ελλάδα προπολεμικά, χάθηκαν οι 67.000». Ο κ. Αλμπάλας αναφέρει ότι στη Θεσσαλονίκη δεν υπήρξε κινητοποίηση του χριστιανικού πληθυσμού για τη διάσωση των Εβραίων της πόλης. «Αντίθετα, στην Αθήνα μάς βοήθησαν, γι' αυτό οι απώλειες ήταν μικρές».

Ο πρόεδρος της Εβραϊκής Κοινότητας της Αθήνας εξοργίζεται όταν αμφισβητούνται τα πατριωτικά αισθήματα των Ελλήνων Εβραίων. «Είμαστε κι εμείς Ελληνες. Υπηρετούμε στον στρατό και πληρώνουμε τους φόρους μας όπως οι υπόλοιποι Ελληνες πολίτες. Η φήμη ότι οι Ελληνες Εβραίοι δεν πληρώνουν φόρους είναι κακόβουλη», μας λέει. «Πώς αντιμετωπίζουν οι Ελληνες Εβραίοι την οικονομική κρίση;» ρωτάμε τον κ. Αλμπάλα. «Υπάρχει ένα μεγάλο μέρος της κοινότητάς μας που, λόγω της κρίσης, αντιμετωπίζει μεγάλη οικονομική δυσπραγία», είναι η απάντησή του. «Κάποιοι δεν έχουν να πληρώσουν για τα φάρμακά τους και το ηλεκτρικό ρεύμα. Εμείς προσπαθούμε να τους βοηθήσουμε με τα χρήματα που συγκεντρώνουμε από τις συνδρομές των μελών μας, αλλά και αυτές έχουν μειωθεί. Η Κοινότητα είναι αυτοχρηματοδοτούμενη και η κρίση μάς έχει επηρεάσει πολύ. Ο υποτιθέμενος πλούτος των Εβραίων είναι ένας ακόμη μύθος».

INTERCLIPPING MULTIACTIVITIES

Λέων Γαβριηλίδης *Ο «σοφός»*

Ενα πρόσωπο που χαίρει σεβασμού στην κοινότητα τοποθετείται απέναντι στην απειλή της Χρυσής Αυγής.

«Πρέπει να είμαστε έτοιμοι να δεχτούμε και βία»

«Τα περί ιστορικής έχθρας Ελλήνων και Εβραίων είναι μύθος. Υπήρχε πάντα μεγάλη εκτίμηση στους Ελληνες.»

Ο κ. Λέων Γαβριηλίδης είναι ένα από τα πλέον αγαπητά και αξιοσέβαστα μέλη της εβραϊκής κοινότητας της Αθήνας. Κάποιοι τον αποκαλούν «σοφό». Στη συνάντησή μας στα γραφεία του Πολιτιστικού Κέντρου της Εβραϊκής Κοινότητας, η πρώτη του κουβέντα ήταν μια προτροπή να διαβάσουμε τα πολλά βιβλία που έχουν γραφτεί για τη μακραίωνη ιστορία των Εβραίων στην Ελλάδα.

«Οι σχέσεις Ελλήνων και Εβραίων χάνονται στα βάθη των αιώνων», μας λέει. «Υπάρχουν ιστορικά τεκμήρια ότι οι πρώτοι Εβραίοι ήρθαν στην Ελλάδα πριν από το 500 π.Χ., ενώ κάποιοι πιστεύουν ότι έφτασαν από τη Βαβυλώνα». Επίσης, όπως επισημαίνει, αν μελετήσει κανείς, βρίσκει παντού σημάδια ότι οι Ελληνες και οι Εβραίοι ήταν φίλοι. «Τα περί ιστορικής έχθρας Ελλήνων και Εβραίων είναι μύθος», μας λέει. «Υπήρχε πάντα μεγάλη εκτίμηση στους Ελληνες. Το Ταλμούδ, για παράδειγμα, προτρέπει τις εβραϊκές οικογένειες να παίρνουν Ελληνες δασκάλους για τα παιδιά τους».

Ομως, η θρησκευτική διαφορά δεν είναι θεμελιώδης; τον ρωτάμε, για να πάρουμε την απάντηση ότι οι διαφορές ανάμεσα στη χριστιανική και την εβραϊκή θρησκεία δεν είναι μεγάλες, παρά την περί του αντιθέτου κυρίαρχη αντίληψη.

«Στην Τορά, το κεντρικό μήνυμα είναι "αγάπα τον πλησίον σου ως σεαυτόν"», επισημαίνει ο κ. Γαβριηλίδης. «Καταγόμαστε από την ίδια θρησκεία και πιστεύουμε στον ίδιο Θεό», μας λέει. Για τον ίδιο δεν έχουν σημασία οι δογματικές διαφορές. «Σημασία έχει το "αγαπάτε αλλήλους", που μας βοηθάει να συμβιώνουμε», τονίζει.

Ο κ. Γαβριηλίδης δεν αποδέχεται ότι οι Εβραίοι είναι «θεοκτόνος λαός». «Η σταύρωση ήταν ρωμαϊκή μέθοδος εκτέλεσης», επισημαίνει. «Οι Εβραίοι εκτελούσαν με λιθοβολισμό». Στην ερώτηση αν υπερισχύει το ελληνικό ή το εβραϊκό ως στοιχείο της δικής του ταυτότητας, η απάντησή του είναι ότι στο σχολείο, στις εθνικές γιορτές έκλαιγε από εθνική υπερηφάνεια. «Τελείωσα το Βαρβάκειο», προσθέτει. «Πήγα στους Προσκόπους, είμαι και Πρόσκοπος του Εθνους. Οι καλύτεροί μου φίλοι είναι χριστιανοί».

Για τη Χρυσή Αυγή, ο κ. Γαβριηλίδης μάς λέει ότι αποτελεί μια σημαντική εν δυνάμει απειλή για τους Εβραίους στην Ελλάδα. «Αν τα πράγματα οξυνθούν, πρέπει να είμαστε έτοιμοι να δεχτούμε και βία. Η Ελληνική Αστυνομία είναι επίσης προετοιμασμένη για ένα τέτοιο ενδεχόμενο», προσθέτει. Ο ίδιος πιστεύει ότι δεν δηλώνουν ναζιστές, γιατί θα αμφισβητηθεί η νόμιμη λειτουργία του κόμματός τους και προσθέτει ότι από την οικογένεια της μητέρας του χάθηκαν στο Ολοκαύτωμα 32 άτομα. «Δεν μισώ, αλλά και δεν ξεχνώ. Η μνήμη παραμένει άσβεστη», καταλήγει. •

16−06−13 Κ (Η ΚΑΤΗΙΜΕΡΙΝΗ)_Page_43.jpg

ΜΟΝΟ 5.000 ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΒΡΑΙΟΙ ΕΧΟΥΝ ΑΠΟΜΕΙΝΕΙ...

Η εβραϊκή παρουσία στην Ελλάδα μειώθηκε κατακόρυφα με το Ολοκαύτωμα, που σε πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη εξολόθρευσε το 95% περίπου του εβραϊκού πληθυσμού, ενώ διέλυσε πλήρως τις εβραϊκές κοινότητες σε 18 πόλεις (Αλεξανδρούπολη, Αρτα, Βέροια, Διδυμότειχο, Καβάλα, Καρδίτσα, Καστοριά, Κομοτηνή, Δράμα, Ζάκυνθο, Κω, Νέα Ορεστιάδα, Ξάνθη, Πάτρα, Πρέβεζα, Σέρρες, Φλώρινα, Χανιά). Σε ορισμένες από αυτές, όπως η Βέροια, με την αναπαλαιωμένη εβραϊκή συνοικία της Μπαρμπούτας, υπάρχουν τα ιστορικά τεκμήρια της ανθηρής εβραϊκής παρουσίας, ενώ σε άλλες πόλεις όπως η Αρτα, η ιστορική μνήμη έχει απολεσθεί πλήρως.

Συνολικά, οι Ελληνες Εβραίοι δεν ξεπερνούν σήμερα τους 5.000. Οι μεγαλύτερες κοινότητες είναι της Αθήνας με περίπου 2.700 μέλη και δύο Συναγωγές, της Θεσσαλονίκης με 1.200 μέλη και της Λάρισας με 350. Στις τρεις αυτές κοινότητες εκτός από τις Συναγωγές λειτουργούν και εβραϊκά δημοτικά σχολεία. Αλλες πόλεις στις οποίες υπάρχουν σήμερα Εβραϊκές Κοινότητες και Συναγωγές είναι ο Βόλος, η Κέρκυρα, η Χαλκίδα, τα Ιωάννινα, τα Τρίκαλα και η Ρόδος. Ορισμένες από τις Κοινότητες αυτές, όπως των Τρικάλων, αριθμούν ελάχιστα μέλη πλέον και οι Συναγωγές, λόγω της απουσίας ραββίνου, λειτουργούν μόνο στις μεγάλες γιορτές.

Τις Ελληνικές Εβραϊκές Κοινότητες συντονίζει το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο, το οποίο εδρεύει στην Αθήνα. http://www.kis.gr

Τα ιδρύματα

• **Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος** (www.jewishmuseum.gr)
• **Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης** (www.jmth.gr)
Αμφότερα αποτελούν τις πλέον προσβάσιμες και αξιόπιστες πηγές για όσους θέλουν να μάθουν περισσότερα για τους Ελληνες Εβραίους.

• **Γηροκομείο Ρέστειον**
• **Συναγωγή Χανίων.** Στα Χανιά δεν υπάρχει πλέον Εβραϊκή Κοινότητα. Η Συναγωγή όμως λειτουργείται από τον ραββίνο Νικόλα Σταυρουλάκη, μια σημαντική πνευματική προσωπικότητα του ελληνικού εβραϊσμού.
• **Εβραϊκό Μουσείο Ρόδου.** Λειτουργεί εντός της Συναγωγής Ρόδου, που είναι από τις παλαιότερες εν λειτουργία και πιο όμορφες συναγωγές στην Ελλάδα.